

DE NOTA A NOTA: LA POESIA DE PILAR CABOT

NÚRIA ARMENGOL
Universitat de Barcelona
narmengol@ub.edu

Of note to note: the poetry of Pilar Cabot

Primera aproximació a l'estudi del corpus poètic de Pilar Cabot. De la lectura se'n dedueix una poètica i se'n analitzen els temes generals. Es proposa també una lectura des de la construcció del jo poètic i les possibilitats d'estudiar l'autora des de la perspectiva de les escriptures del jo, indicant-ne les problemàtiques.

Paraules clau: Pilar Cabot, poesia catalana, poètica, escriptures del jo.

First approach to the study of the Pilar Cabot poetic corpus. A poetics is deduced from the reading and the general subjects are analyzed. Also, a reading is proposed from the construction of the poetic subject and the possibilities to study the author from the perspective of the Life-Writing studies, indicating the problems.

Keywords: Pilar Cabot, catalan poetry, poetics, Life-Writing, autobiography.

Data de recepció: 24/11/2017. Data d'acceptació: 22/6/2018.

Manquen estudis de l'obra literària de Pilar Cabot i Vila (Vic, 1940 - Tavernoles, 2017); no només del conjunt de la seva poesia, de la qual en el text present se'n fa una primera aproximació de conjunt, sinó també de la narrativa, el teatre i la crítica.¹ La majoria de comentaris sobre la poesia de l'autora es troben en els pròlegs dels mateixos llibres, i en comptades ocasions se l'anomena de passada en articles sobre poesia osonenca.² Armand Quintana havia fet un resum de la seva poesia, però només dels vuit primers reculls.³ Recentment, Anton Carrera n'ha comentat un poema de manera molt precisa.⁴ Cal tenir en compte

1. La seva fitxa al portal web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana conté la bibliografia completa. Vid. <<https://www.escriptors.cat/autors/cabotp/index.php>>

2. AUMATELL, Jesús. «La literatura a Osona entre 1952 i 2002». *Ausa* [Vic], XX, 148-149 (2002), p. 185-208; PUNTÍ, Jordi. «La Plana dels mil poetes». *El País. Extra de Sant Jordi* (17 d'abril de 2000), p. 4-5, o PLADEVALL I ARUMÍ, Antoni. «Vint anys de poesia a Osona (1970-1989)». *Ausa* [Vic], XIV, 125 (1990), p. 147-162.

3. QUINTANA, Armand. «Pilar Cabot». A: *Tertúlies amb poetes*. Vic: Biblioteca Joan Triadú, 2005, p. 37-52. (La Biblioteca; 5)

4. CARRERA, Anton. «Pilar Cabot i els llibres». *Reduccions: Revista de Poesia* [Vic], 109 (2017), p. 129-134.

que la present lectura, tot i reconèixer-hi un marcat caràcter autobiogràfic, s'ha fet en desconexió de la biografia de Pilar Cabot, per tal de fer-ne afluir les possibilitats més estrictament literàries, per contra del comentari de Carrera, si bé aquest últim en resulta, evidentment, una interpretació més fidedigna. Es presenta aquí, doncs, el primer comentari sistemàtic del seu corpus poètic.⁵

Des de la publicació del seu primer poemari, *Avui estimo Baudelaire*, fins a l'últim dels seus reculls editat, *El niu transparent*, la poesia de Pilar Cabot manté dues constants: la musicalitat i l'anotació d'emocions. Aquestes constants estan relacionades i l'estat d'ànim acaba per definir l'estètica de cada llibre. Si podem llegir-hi una poètica amb la ventura de tenir la seva obra acabada i, per tant, amb la possibilitat de tancar-ne una interpretació, li hauríem de dir així: «de nota a nota», fent referència a aquesta capacitat d'adaptar l'estil de les composicions i passejar per diverses tessitures. La seva obra com el conjunt de partitures del concert que va ser la seva vida. De poema a poema, la necessitat d'expressar en bell literari.

Encara que en podem fer una lectura global, ens cal també endinsar-nos en cada poemari per descobrir-hi assajos, idees, la construcció de certa manera de veure el món i certa manera de fer i relacionar-se amb la literatura, a fi de poder elaborar una pauta per aprofundir en la lectura de l'obra de l'autora vigatana.

Atès que la seva obra poètica té un marcat caràcter autobiogràfic, la millor manera per a emprendre la tasca hermenèutica és fer una lectura seguint l'ordre cronològic de publicació dels poemaris. Això permet detectar i interpretar símbols i imatges amb més cura, ja que se n'aprecia l'evolució tècnica i l'evolució intel·lectual, empesa pel tractament de les seves pròpies emocions en un continu. També això ha de permetre fer una proposta per a encaminar estudis més específics sobre la seva obra.

Una aproximació cronològica

Aquest apartat és una proposta de guia per a endinsar-se en l'univers poètic de Pilar Cabot, una primera pauta on se n'assenyalen elements clau.

*Avui estimo Baudelaire*⁶

Obra guanyadora de les Festes Pompeu Fabra de Cantonigròs de Poesia de 1987, va ser editada l'any 1988 per l'editorial Columna. En el pròleg, Armand Quintana fa menció precisament a aquestes dues qualitats abans esmentades de la poesia de Cabot: «l'autora no defuig de traslladar al poema uns estats emocionals viscuts intensament»; «un llenguatge rigorós però fluent i un extraordinari sentit de la música». Pel que fa al sentit musical, el recull s'empara de diversos recursos, com la rima, el metre o la repetició en l'estructura, de manera, però, que els poemes són encara més melòdics per la sonoritat que rítmics. En relació amb

5. No s'hi han tingut en compte, però, els poemes que acompanyen les fotografies a *Tavèrnoles fa el pessebre* (Barcelona: Témenos, 2014), ni els poemes publicats en revistes de manera puntual.

6. CABOT, Pilar. *Avui estimo Baudelaire*. Barcelona: Columna, 1987.

Fotografia: Jordi Puig.

l'ambientació anímica del poemari, el títol hi és significatiu. «Avui», com a marca de temporalitat que ens situa en l'ara present en la pràctica totalitat del poemari; així, per exemple, els últims versos diuen: «No tinc memòria / per recordar els vells temps / ni perquireixo ahirs, / ni reveig films pretèrits. // Just això que tinc ara / és el que vull. / S'afua, / ben precís, l'horitzó». «Estimo», com a marca d'emoció i relació. L'amor i la passió, un fort erotisme, són temes en síncope en el conjunt de poemes, marcats sovint amb un «tu i jo», a vegades explícit, a vegades no. N'és exemple el poema: «No te'n vagis, amor, que el dia neix / i l'alba trenca clotxes adormides. / No és prou la nit per ofegar remors / d'ones esbojarrades que ens capgiren. / Escumes d'or esquitxen, sobre el llit». Finalment, «Baudelaire», per referència a l'obra de l'autor, marca una estètica nocturna —la nit també hi és molt present—, en temperament, en desídia, en ironia, en una solitud volguda i apreciada, i, potser, en un ideal primer de poesia. En aquesta novella aproximació al quefer poètic, Pilar Cabot estrena els llaços que uneixen poesia i erotisme fins al punt que en algun moment s'identifiquen l'una amb l'altre:

*La nit tempta silencis, versos buits
que van i vénen, orfes de tendresa.
Del llit estant els veig.*

*A les palpentes
em troben l'entreuix i se m'hi claven.*

*Balcó de guaita*⁷

Editat per AUSA en la col·lecció Llimerol, l'any 1989, amb un altre pròleg d'Armand Quintana que exposa el canvi de forma de Cabot en el seu segon recull. No es pot dir que els temes variïn, però pel fet de convenir en formes preestablertes de la tradició lírica, tot agafa un altre to, molt més reposat que amb l'anterior ús del vers lliure. El poemari es divideix en tres parts. La primera, anomenada «Sonets d'amor, de mar i mites», respon al mateix títol; continua aquí la passió amorosa, traspuada en fons de platges i referències diverses a la religió, la poesia, l'art i la música: «La nit era una lluna desbordada / i un camí clar que fendia la mar. / Empesos per l'amor ni l'abraçada / ni el petó s'afeblien. Present rar // d'alguna Venus bella i oblidada / bàlsams immarcescibles ran de llit. / La carn era una rosa clivellada / i un somni sense arestes esculpit. // L'estiu es gronxolava en el repòs. / En la sabuda corba del teu cos / fondàries i gest multiplicaven // al·legories i fidelitats. / Vàrem conèixer junts mil veritats // tendríssimes, que els cossos revelaven». La segona, de títol «Música antiga», consta d'haikus i tankes, on també hi freqüentegen els temes amorosos, la solitud, s'incorpora el tema de l'angoixa i la contramoral i a vegades els jocs de figures estilístiques de pensament; d'aquests últims n'és exemple aquest haiku fortament irònic: «No et calen nínxols; / l'esquelet, ecològic, / vol un tou d'herba». La tercera part, anomenada «Balcó de guaita», que dona nom al llibre, consta de poemes en versos majoritàriament decasíl·labs, que segueixen la temàtica exposada fins ara fins a cloure amb un altre «tu i jo» que confon poesia i erotisme:

*Ens pertanyem, profundament nuats
cossos i cor.
L'antiga llei dels sentiments
dibuixa les paraules
i afina les esclertes del desig.
Cada gest nou cisella eternitats.
A les puntes dels dits dansen prodigis.*

*Ombres de mots i silencis*⁸

Poemari mereixedor del Premi de Poesia Caterina Albert de l'any 1990. Fou editat l'any 1992 per l'Institut Català de la Dona. En aquest poemari es retorna a l'ús del vers lliure, forma molt més dúctil que permet a Cabot adaptar ritme i so a la temàtica. En aquest tercer recull hi trobem les temàtiques anteriors; com en el cas dels «Sonets d'amor, de mar i mites» la presència del mar hi és assídua i participa dels sentiments expressats pel jo poètic, com en el poema següent: «Avui no hi ha repòs; el mar és brau / i trona com un déu enfurismat. / Fins nit enllà, quan el son m'hagi pres, / compartiré la seva rebel·lia. / Avui anem d'acord, el mar i jo. / Avui em trangolegen els silencis». I s'hi suma,

7. CABOT, Pilar. *Balcó de guaita*. Sabadell: AUSA, 1989. (Llimerol; 1)

8. CABOT, Pilar. *Ombres de mots i de silencis*. Barcelona: Institut Català de la Dona, 1992.

doncs, aquesta noció de «silenci» que ja anomena al títol. Els silencis són majoritàriament contemplats com el contrari del mot en un sentit de bo/dolent. Les paraules acompanyarien la felicitat i els silencis, a vegades consegüents a algunes paraules, mostrarien la tristesa. Les ones del mar, que van i venen, són molt útils per a fer plàstica aquesta situació: de la força d'una onada que arriba (mots) al seu retrocés que marca escumada la sorra (silencis). Acostar-se al silenci, a la tristesa, al buit per la no expressió i la no comunicació és una por que s'ha de pal·liar amb l'escriptura: «He de cavar profundament el solc / de les paraules, ara que t'estimo; / fer-ne redós, oasi, ventre, vers, / no fos cas que ens perdessin els silencis». D'altra banda continua la confusió entre poesia i erotisme, aquesta vegada emparada també per la marina:

*Apren aquesta mica d'il·lusió
i la faig meua a còpia d'esperança.
Sol, ben a prop, el vers no gosa dir
l'intens desig que creix com una onada.
Tot és a poc a poc que es configura
als ulls del món. Endins, la flama crema.*

*La plàcida mirada del Guerau*⁹

Recull guanyador de la tretzena edició del certamen poètic Montseny de 1995, editat a Viladrau per l'Associació d'Amics del Montseny. Centrat temàticament en la contemplació de la naturalesa boscana, especialment de paratges del Montseny, els poemes s'allarguen i prenen més forma de càntic. Cal destacar que el «jo» poètic es mostra molt plàcid, relaxat, fins i tot alegre, el que en conseqüència explicaria també la forma de cant. És un nou «jo/nosaltres», allunyat de la temàtica anterior, al qui fins i tot una tempesta li és motiu de joia i bellesa:

*La nit era un tro llarg, un bram obscur,
un gran doll de cascades desfermades.
Els llamps, l'un rere l'altre, dibuixaven
mil espases fulgents. La seva llum
resseguia senders, boscos, muntanya...
Dins el tendal negat d'aigua i de fang
resistíem el torb i ens defensàvem
del tràngol imponent.
Tard, molt més tard, sortírem al defora:
un torrent furiós i eixordador
baixava arrossegant branques i brosses.*

9. CABOT, Pilar. *La plàcida mirada del Guerau*. Viladrau: CEDEL, 1996.

*L'aurora nova va esquinçar els lleganys,
els núvols i les boires
i ens immergírem en un món brillant
com un càntic d'Isolda.*

*Setge [plaquette]*¹⁰

Editada a Vic per Emboscall, dins la sèrie «Actes del Mil·lenni», l'any 1998. De temàtica variada, en podem destacar la novetat de la frustració com a creadora i una certa pèrdua de musicalitat per a deixar pas a la contundència del pensament en el poema. La frustració se centra en l'alta competència entre poetes, per extensió a la sensació de marginació o poca valoració de la seva obra i de retruc a la reflexió sobre el seu llegat com a poeta, quan el reconeixement hauria de ser en vida. Frustració meravellosament sintetitzada en aquest poema:

*Viure en l'oblit dels vius.
Morir en l'oblit dels morts.*

*Com conquerir el Parnàs
si som vint mil poetes
per tres o quatre muses?
Viure en l'oblit dels morts.
Morir en l'oblit dels vius.*

*La gelada barana del pont [plaquette]*¹¹

Editada a Girona per la Llibreria 22 i l'Ajuntament, dins la col·lecció «Senhal», l'any 1999. Es tracta d'un sol poema caracteritzat per l'ús de l'enumeració en la seva pràctica totalitat, un encadenament de conceptes, sensacions, emocions i reflexions que es resolen finalment amb la imatge de «la gelada barana del pont», venint d'«els pensaments / com larves / que no arriben a bé / ser feliç no és necessari / petits triomfs / [...]». Un poema molt complet que amb l'ús de la llista i la facilitat melòdica de l'autora ressegueix el vaivé mental i emocional fins a concloure amb l'absurd existencial, donat així mateix per la sobtada consciència de corporeïtat:

*pàl·lid
inert
el món*

10. CABOT, Pilar. *Setge*. Vic: Emboscall, 1998. (Actes del Mil·lenni; 3)

11. CABOT, Pilar. *La gelada barana del pont*. Girona: Llibreria 22 i Ajuntament de Girona, 1999. (Senhal; 52).

*i nosaltres
inerts*

*però en passar la mà
per la gelada barana
d'aquell pont
vaig sentir
molt vius
els fiblons
—punyalets a la sang—
i vaig pensar
no t'has pas mort
encara*

*Vol ballar un tango amb mi, senyor Vivaldi?*¹²

Editat l'any 1999 a Vic per Emboscall i reeditat amb revisió a Barcelona per Témenos l'any 2015. Amb pròleg de Pep Sala. Un dels seus poemaris més reeixits, el títol ja es refereix al joc amb la música que domina el llibre. Un *divertimento* formal, passat amb l'instrument de la paraula. Diferents tipus de cançó i assajos de tota mena. Com abans el mar havia servit per a expressar sentiments, ara aquest vehicle és la música. Potser caldria una anàlisi de cada poema per a exposar l'explosió estètica d'aquest recull i la bella adequació que en resulta moltes vegades, però hi renunciem per falta d'espai a canvi d'alguns poemes especialment personals. A «Deformació professional» es mostra com de vegades un *memento mori* es pot girar perquè és la vida que es manifesta de forma sobtada: «[...] / i cercava la síncope / en el cos / de l'home moribund». A «Reflexió» expressa, a manera de pausa, el que és important en la seva vida i, per tant, en la seva poètica: «Si se'm fessin esquius / l'amor, la música i el vers / bo seria morir». I d'exemple d'amor, música i poesia, precisament aquest poema:

*Tenor que cantes
sobre viola antiga
sonets de plata.
Tenor que et mous al ritme
dels versos del Petrarca.*

*Veü amorosa
destrament projectada.*

12. CABOT, Pilar. *Vol ballar un tango amb mi senyor Vivaldi?* Barcelona: Témenos, 2015; CABOT, Pilar. *Vol ballar un tango amb mi senyor Vivaldi?* Vic: Emboscall, 1999.

*Un nuviatge
de versos i notes.
Músiques que s'abracen.*

*Els versos obstinats*¹³

Publicat l'any 2003 per l'editorial Comte d'Aure, dins la col·lecció de poesia «La Garonne» i amb un pròleg-entrevista del també poeta Jacint Sala. Es comenta que és un moment de creació d'obstinació, resistència, seguretat, possiblement maduresa. A partir d'aquest poemari s'abandonen les experimentacions formals i es manté de manera reiterada el vers lliure i l'ús de la rima en les ocasions que ho requereixen, sense abandonar la musicalitat natural que defineix el seu estil, tot i que s'incorporen molts més poemes de pensament, d'allò que els antics àrabs en deien poesia de saviesa, molt sintètics. Es continua insistint amb les temàtiques exposades fins ara, sobretot en la vida amorosa, però en l'obstinació també apareixen algunes reflexions sobre la societat, que es presenta com un gran altre: «M'obstino a llegir els ulls inexpressius / de molta gent. / M'hi obstino inútilment. / Esguards endormiscats / (potser desenterrats). / Conques buides d'estàtues de jardí. / Aquesta llei de morts no fa per a mi». No, perquè aquest jo poètic insisteix encara amb la passió dels primers poemaris, tot i que la passió té el contrapunt del buit quan no hi és, una sensació de desolació expressada en el poema «Indigència»: «Aquells dies desposseïts / m'hauria baratat per una engruna de tendresa, / per qualsevol amor epidèrmic només / i gairebé envejava l'amor domèstic / —domesticat— / de tanta gent». La temàtica mot-silenci també s'ha obstinat, el que conduirà a reflexions sobre la capacitat real de la paraula, en aquest «tu i jo» que precisament estava lligat amb paraules. N'és mostra aquest poema:

*L'aire fred de mort
quan em deixaves
amb les paraules a mig dir
i m'urpaven la gola
les solituds antigues.
Tallaven, els teus ulls.
I era tallant
la cavalcada d'un silenci
tot ple de vidres punxeguts.
L'aire ferit de mort
quan em deixaves
amb les paraules a mig dir,
vençudes.*

13. CABOT, Pilar. *Els versos obstinats*. Barcelona: Comte d'Aure, 2003. (La Garonne)

*Àncores o ales?*¹⁴

Editat per El Bardiol de Centelles el 2004, es tracta d'una edició limitada on els poemes de Cabot van acompanyats d'obra plàstica de Jordi Sarrate. Podria el títol fer referència a aquesta problemàtica amb la paraula abans apareguda: i ara què són les paraules, àncores o ales? Em fan caure o volar? Tot i la diversitat temàtica que ofereix aquesta obra, convenim a seguir el fil de la lectura amb un poema que per primera vegada entén d'una manera diferent la manca de passió i, en conseqüència pel treball en la poètica, del silenci. Contràriament a la interpretació del títol, sembla una reconciliació amb la paraula:

S'aquieta la passió.

*Al fons del fons
de l'ànima
cavalcava soberga,
nua,
sense bagatge
i va arribar molt lluny.*

*Cansada,
ara s'aquieta
al fons del fons
de l'ànima.*

*Els rossinyols insomnes*¹⁵

Editat a Lleida per Pagès l'any 2008. Aquest recull té un to més melancòlic i reposat, que explota la imatge del bosc —com abans del mar o la música—, sovint com una cura. El temperament que havia caracteritzat els anteriors poemaris no apareix, i la reflexió calmada i entristida hi senyoreja. El «tu i jo» és bosc també, en record: «Ens endinsàrem entre els faigs / que la tardor abrandava. / Als ulls hi perlejava la tendresa; / als llavis s'hi empaitaven les besades. / Ens endinsàrem bosc enllà, tu i jo; / bosc endins, l'un en l'altre». Endinsar-se en el bosc, en el record, per adonar-se que un dia es pot ser fort i l'altre dia feble, per exemple, i expressar que el «jo» poètic construït vessa en una identificació. Al final no hi pot haver un «jo» obstinat i apareixen variants i plurals:

*Dones d'aire i de bosc,
d'ulls que miren la llum*

*Dones d'aire i de bosc,
i paraula que el vers*

14. CABOT, Pilar. *Àncores o ales?* Centelles: El Bardiol, 2004.
15. CABOT, Pilar. *Els rossinyols insomnes*. Lleida: Pagès, 2008.

*amb llum més interna;
avesada l'oida
a les veus essencials
i als glapits primitius;
dones d'aire i de bosc
a peu dret ran dels cingles vermells
on estimben les pors.*

*alimenta i arrela
que reposen el cos
en la nit dels ocells;
dones d'aire i de bosc
abeurades pel plor i la cançó
que els flueix de l'entranya.*

*La remor d'un molt antic silenci*¹⁶

Aquest poemari va ser publicat a Barcelona per Témenos l'any 2011. Duu un prefaci de Big Mama i Ramon Sellarès que aclareix en gran mesura les intencions de Cabot i reafirma el lligam entre escriptura i vida: «Aquest poemari és fruit d'una necessitat, d'un exorcisme on la paraula auxilia el procés psicològic-emotiu de sedassar silencis enquistats. És la història d'un dolor i d'un triomf. La crònica d'una mudesa forçada i d'un reeiximent treballat». Si en l'anterior poemari el bosc podia ser una cura, aquesta vegada és la mateixa paraula per la paraula que passarà per un procés de sanejament. És interessant com es recupera, per exemple, el mot *ales* en el poema «Dubte»: «Vaig estar a punt d'arraconar les ales. / La rauxa o el seny em van aturar el gest. / Quan vaig remuntar el vol, sense recances, / les ales afuades i el vers prest». Pilar Cabot continua endavant, tot i els impediments amb què sembla que es troba. Les paraules no són àncores, són ales, aquí és una afirmació. El silenci continua marcant la tristesa, aquesta vegada no per la falta de comunicació del «jo» poètic amb un «tu», sinó per contradir-se amb el propi «jo»: «Plovia. / L'herba creixia sota els ràfecs / de les cases mortes. / Jo ni tan sols sabia / què hi feia allí, / xopa de pluja i llàgrimes, / enfredorida pel meu propi i profund / silenci desolat». Per Cabot, no hi ha diferència entre el jo del poema i la seva vida, el que dota tota la seva obra de la possibilitat d'una lectura biogràfica. A les acaballes de la creació, però, la reflexió s'inverteix de manera que la pregunta és fins a quin punt aquesta construcció del «jo» poètic i el seu resultat inalterablement fictici no ha afectat la seva vida:

*Com si no hi hagués vida lletra enllà,
la meva joia va créixer lletra endins;
i el meu dolor
i el tan subtil aiguabarreig
de realitat i somnis.
Com si no hi hagués vida lluny del bosc
prodigiós de les paraules,
la meva vida va créixer lletra endins.*

16. CABOT, Pilar. *La remor d'un molt antic silenci*. Barcelona: Témenos, 2011.

*El niu transparent*¹⁷

Editat per l'Associació Tapís de Vic l'any 2014, amb una introducció de la mateixa autora, que sentència: «Escriure és un treball difícil i solitari però escriure em fa feliç». El poemari, de fet, en són dos. A *El niu transparent* el segueix *Afectes/Efectes*, segons la mateixa autora, altre cop, per contemplar amb més matisos la seva obra, en aquest cas primer de seny i després de rauxa. En aquest poemari hi ha un to alegre que retorna a la rima. És potser, tot i la varietat temàtica, el seu poemari més optimista i lleuger. N'és exemple de seny:

Sisplau, no descavalquis mai del somni!

*Porta el teu somni sempre amb tu,
que cap mal aire ni ningú
te'n descavalqui en mala anyada.
Tu i el teu somni frec a frec;
un sol impuls, un sol batec;
indissoluble, l'abraçada.
Dóna-li al somni ales i esperit!
Cuida'l, que tingui un punt ardit
la llum que et posa a la mirada.*

I de rauxa:

*El vers no vol mentir. No amaga res:
Ni el dol del desamor ni el goig del bes.
Atent a la humanal condició
transita humil, valent o seductor.
De tant en tant, amb un posat tot greu.
De tant en tant, amb somriure lleu.
Fidel a si mateix destria, fi,
les seves veritats tot fent camí.
No es vol mentir. No es vol amagar res.
S'ha entossudit a viure compromès.*

En aquest últim poema es continua insistint en la idea que són els versos els autèntics portadors de la veritat de la vida.

17. CABOT, Pilar. *El niu transparent*. Vic: Associació Tapís, 2014.

Temes i possibilitats en la poesia de Pilar Cabot: de l'escriptura del jo

Aquest apartat proposa encaminar els estudis sobre l'obra de la poeta, assenyalant-se possibles vies temàtiques i en relació amb les anomenades escriptures del jo.

D'aquesta primera aproximació al corpus poètic de Pilar Cabot, d'aquesta lectura guiada, ja s'ha fet incís en el que són les principals línies temàtiques. De fet, en paraules de la mateixa autora ja assenyalades en un poema, són «l'amor, la música i el vers» (vid. *Vol ballar un tango amb mi senyor Vivaldi?*), de la suma de les quals en resulta inevitablement la seva vida. Des del primer poemari, *Avui estimo Baudelaire*, s'ha construït un jo poètic, en aquest cas autobiogràfic i en cerca de la constitució d'una subjectivitat més o menys acabada de definir, en què la «vida poètica» n'és mediatra. Vistos els poemes exposats més amunt, i en lectura de resseguiment cronològic, ens podem fer una idea del que vol dir «vida poètica»: viure explotant les emocions, sobretot l'amor, que es duu a terme d'una manera més intensa mitjançant la paraula; d'aquesta manera les lectures de poesia d'altres són referència, guia vital; escriure poesia també és una manera de realitzar la vida, n'és paradigma aquest poema d'*Els versos obstinats*: «Tens el vers obstinat, em deies. / Encara no sabies / que hi visc en els meus versos»; embellir l'expressió, embelleix la vida; viure en continu ús de la paraula (també la música), la intensifica, però d'aquest ple, feliç, alegre, es pot passar a un silenci buit, trist, desolador; silenci, però, que es pot guarir mitjançant la paraula, així com amansar una passió feridora o arribar a un equilibri vital; assumir la llibertat de dur una vida poètica comporta topar amb la realitat d'una societat no poetitzada, que també es presenta com una antítesi vital, societat «morta» o «domesticada»; «les capelletes», el posicionament i el reconeixement com a poeta, la vida literària, condueixen finalment a una reflexió sobre la posteritat; posteritat on s'hi deixa el llegat poètic, i més en el cas de Cabot que, en apunt biogràfic, no va engendrar,¹⁸ i on podem rellegir els següents versos també des d'aquest fet (vid. *La remor d'un molt antic silenci*): «Com si no hi hagués vida lletra enllà / [...] / la meua vida va créixer lletra endins», per tant, també, només l'engendrament de poemes; finalment es manifesta la capacitat del poema per a comunicar la veritat.

Igualment podem insistir en la lectura dels passatges amorosos, també estretament relacionats amb l'experiència vital i l'ús de la paraula. L'evident confusió en moltes ocasions entre poesia i erotisme podria tenir una sortida amb l'ús de l'obra de Roland Barthes *Le plaisir du texte*¹⁹ com a incitadora d'una lectura productiva per a la teoria de la poesia. El tractament de l'amor remarca l'estreta vinculació entre poesia i vida o «vida poètica» i construcció del subjecte líric de Cabot. Com també condiciona d'una manera especialment lògica l'ús de la imatge del silenci com a manifestació del dolor, la tristesa o el buit.

Entenem que certs paisatges i activitats viscudes han marcat etapes de la seva vida d'una forma especial i que han servit per a endreçar i a la vegada poder donar una imatge més neutra per a comunicar-se amb el lector, com el cas del mar, la música o el bosc. Convindria una lectura més atenta per a acabar de situar aquests

tres objectes dins la dimensió simbòlica de la poeta.

Per altra part cal fer esment que la poesia de Cabot no és especialment obscura, ans al contrari, té la voluntat de mostrar en màxima transparència aquestes anotacions vitals, una altra característica, de fet, de la seva poètica.

Després de la lectura i l'anàlisi cal proposar un possible estudi més profund del corpus poètic de Pilar Cabot des de la perspectiva de les escriptures del jo. «Escriptures del jo» és un terme que engloba tota una sèrie de tipologies documentals que no tenen per què ser considerades literàries, com ara les biografies, les autobiografies, els diaris, els llibres de viatge, les memòries, etc., que haurien de donar testimoni d'una vida i del seu context històric. Malgrat els diferents enfocaments —en el món anglosaxó quan es parla de Life-Writing²⁰ pot tractar-se de material d'estudi per a la història, els estudis de gènere, etc., i no també de la literatura— i els debats que suscita en els estudis literaris —des de Käte Hamburger, que proposa que tota literatura és en realitat autobiogràfica,²¹ fins a Paul de Man, que considera que l'autobiografia no és possible de realitzar en el seu propòsit,²² passant per Philippe Lejeune, que limita la definició de l'autobiografia a la prosa,²³ o la concepció d'autoficció desvetllada per Doubrovsky—,²⁴ en l'última dècada s'ha manifestat un interès creixent per estudiar les relacions entre poesia i autobiografia²⁵ i se n'han publicat alguns articles específics.²⁶ Ens és d'especial favor en la nostra tasca l'estudi «Crear y ser creado: poesía y autobiografía en Pablo Neruda», de Daniel Colón.²⁷ En aquest estudi es refina la teoria existent per tal de proposar, a la mateixa vegada que nosaltres, un enfocament des de les escriptures del jo de l'obra del poeta xilè, sense que aquest enfocament, però, parteixi d'una contínua referencialitat biogràfica —tot i que sí d'una identificació—, com la majoria de treballs realitzats, sinó perquè acabi per debatre fins a quin punt el jo poètic de Neruda és en si una font autobiogràfica per al mateix Neruda; de l'expressió del títol «crear y ser creado», en diàleg, una alimentació mútua. Ens interessa doncs, més que les conclusions específiques del cas, el treball del marc teòric. Ens és possible aproximar-nos a una poesia autobiogràfica des de les escriptures del jo a partir del treball de Georges Gusdorf,²⁸ que planteja que el treball autobiogràfic no té fi; en conseqüència, no s'acaba de constituir un subjecte definit, sinó que aquest està en permanent trànsit i diàleg amb l'escriptura,

20. Vid. Oxford Center for Life-Writing [en línia] <<https://www.wolfson.ox.ac.uk/what-life-writing>>

21. HAMBURGER, Kate. «El genero lírico». A: *La lógica de la literatura*. Madrid: Visor, 1995, p. 157-195. (Literatura y Debate Crítico; 18)

22. MAN, Paul de. «La autobiografía como des-figuración». A: *La retórica del romanticismo*. Madrid: Akal, 2007.

23. LEJEUNE, Philippe. «El pacto autobiográfico». A: *Anthropos Suplementos*. Madrid: Anthropos, 1991, p. 47-61. (Monografías Temáticas; 29)

24. DOUBROVSKY, Serge. *Fils*. París: Galilée, 1977.

25. GIL, Jo; WATERS, Melanie. «Poetry and Autobiography». *Life Writing*, 6 (1), (2009), p. 1-9.

26. CARDONNE-ARLYCK, Elisabeth. «Mind Your Tongue: Autobiography and New French Lyric Poetry». *New Literary History*, 33 (2002), p. 581-601.

27. COLÓN, Daniel. «Crear y ser creado: poesía y autobiografía en Pablo Neruda». *Revista Iberoamericana*, LXXIX, 244-245 (2013), p. 665-683.

28. GUSDORF, Georges. «Condiciones y límites de la autobiografía». A: *Anthropos Suplementos*. Madrid: Anthropos, 1991, p. 9-18. (Monografías Temáticas; 29)

18. CARRERA, «Pilar Cabot...», *op. cit.*

19. BARTHES, Roland. *Le plaisir du texte*. París: Seuil, 1973.

contradient l'estricta condició retrospectiva de Lejeune²⁹ i tenint en compte, però, que l'objectiu de l'autor és precisament representar-se en la seva totalitat, com planteja també Gusdorf; des d'aquest punt de vista i com a incís, a més, se n'haurien de poder extreure conclusions esteticotècniques, o sigui, quins recursos formals ha utilitzat un poeta per a intentar assolir aquesta fita. Per poder veure aquest procés ens calen unes obres completes, i si bé no les tenim en el cas de la Pilar Cabot, comptem amb la publicació d'una quantitat considerable d'obres, que abasten totes les etapes de la seva biografia literària. També s'acota el problema de la referencialitat en la poesia (o sigui, a la descripció 'realista' de fets), que pot estar evidentment emparada per multitud de figures estilístiques i fragmentar o sintetitzar o superposar fets, records, emocions, precisament amb aquesta idea d'assoliment de la totalitat. D'altra banda, una més de les característiques en què es fixa Colón a l'hora de destriar Gusdorf és, i de fet és una idea compartida per d'altres, que un autobiògraf fa «mite» de la seva vida, en el sentit que creu que té una vida o qualitat o experiència excepcional a ressaltar. En aquest cas, el procés autobiogràfic del subjecte líric o jo poètic de Pilar Cabot es podria llegir en el progrés de la seva autoconcepció com a poeta, com de fet passa en el cas de Neruda, salvant les evidents distàncies biogràfiques. Cal tenir en compte, però, una sèrie de dificultats en fer aquesta proposta. La primera és que possiblement per a fer una bona lectura de la poesia de Cabot des de les escriptures del jo s'hauria de tenir prèviament treballada la resta de la seva obra, en especial si existissin dietaris o memòries o alguna escriptura del jo no estrictament literària, a fi de poder fer una interpretació més acurada i entendre els mecanismes de trasllat al jo poètic i com evolucionen quan evoluciona la seva poesia. En el cas de Pablo Neruda la reflexió és possible per contrast de l'obra poètica amb la resta dels seus escrits i el coneixement de la seva biografia, la qual cosa aquí ens manca. La segona és, i a conseqüència de la primera, que la dimensió social i el context històric en una possible lectura crítica poden passar desapercibuts per no poder detectar-los, el que també afectaria la comprensió de la construcció del seu jo i n'impediria una comparativa amb altres obres semblants d'altres poetes per aprofundir en el seu estudi. Finalment, i en seguir la cadena, l'estudi podria caure en un psicologisme superficial o en el relat d'una biografia sentimental, quan possiblement se'n poguessin treure elements representatius per a guiar, per exemple, una història o una crítica cultural d'Osona. I és que, en definitiva, l'involuntari llegat d'una autobiografia, entesa de la manera més concreta a la manera més abstracta, és donar exemple.

Algunes consideracions finals

Deia Armand Quintana que la poesia de Cabot «depèn del temps interior que viu l'autora i que es projecta d'una manera clara damunt la seva obra poètica» i, que per la poeta, «la poesia pertany a un altre univers de la literatura en el qual la proposta inicial demana una intensa maduració interior fins a formar part de la pròpia existència».³⁰ Aquesta relació *vivencial* amb la poesia, de fet,

29. LEJEUNE, «El pacto...», *op. cit.*

30. QUINTANA, «Pilar Cabot», *op. cit.*

és el que empeny a proposar línies d'estudi en relació amb les escriptures del jo i el que convida a definir la seva poètica com un conjunt d'anotacions vitals que, especulant en la teoria, haurien transformat el «jo» poètic i també haurien repercutit en la vida de la vigatana, l'haurien *fet poeta*, a més de testimoniar un temps històric, tot mitjançant líricament.

Endemés, no només falten estudis sobre l'obra de Pilar Cabot, sinó que també en manquen de la producció poètica a Osona des dels anys 80 en el seu conjunt. Possiblement sigui perquè encara falta perspectiva per a la seva lectura, però convindria atiar el foc per a veure què crema i què se salva. Els articles-inventari no deixen de ser útils i més si pensem en el profit que se'n traurà en un futur, però sense una crítica literària que situï els poetes aquests queden, com la Pilar, en uns llimbs, en un «viure en l'oblit dels vius» que acaba per aflacar, també, la memòria posterior. Convindria fer, ara que hi som a temps, un bon estudi de la poesia dels últims trenta anys a Osona i empènyer, des d'una altra perspectiva, la producció poètica local.

Bibliografia

- AUMATELL, Jesús. «La literatura a Osona entre 1952 i 2002». *Ausa* [Vic], XX, 148-149 (2002), p. 185-208.
- BARTHES, Roland. *Le plaisir du texte*. París: Seuil, 1973.
- CABOT, Pilar. *Avui estimo Baudelaire*. Barcelona: Columna, 1987.
- *Balcó de guaita*. Sabadell: AUSA, 1989. (Llimerol; 1)
- *Ombres de mots i de silencis*. Barcelona: Institut Català de la Dona, 1992.
- *La plàcida mirada del Guerau*. Viladrau: CEDEL, 1996.
- *Setge*. Vic: Emboscall, 1998. (Actes del Mil·leni; 3)
- *La gelada barana del pont*. Girona: Llibreria 22 i Ajuntament de Girona, 1999. (Senhal; 52)
- *Vol ballar un tango amb mi senyor Vivaldi?* Vic: Emboscall, 1999.
- *Els versos obstinats*. Barcelona: Comte d'Aure, 2003. (La Garonne)
- *Àncores o ales?* Centelles: El Bordiol, 2004.
- *Els rossinyols insomnes*. Lleida: Pagès, 2008.
- *La remor d'un molt antic silenci*. Barcelona: Témenos, 2011.
- *El niu transparent*. Vic: Associació Tapís, 2014.
- *Tavèrmoles fa el pessebre*. Barcelona: Témenos, 2014.
- *Vol ballar un tango amb mi senyor Vivaldi?* Barcelona: Témenos, 2015.
- CARDONNE-ARLYCK, Elisabeth. «Mind Your Tongue: Autobiography and New French Lyric Poetry». *New Literary History*, 33 (2002), p. 581-601.

- CARRERA, Anton. «Pilar Cabot i els llibres». *Reduccions: Revista de Poesia* [Vic], 109 (2017), p. 129-134.
- COLÓN, Daniel. «Crear y ser creado: poesía y autobiografía en Pablo Neruda». *Revista Iberoamericana*, LXXIX, 244-245 (2013), p. 665-683.
- DOUBROVSKY, Serge. *Fils*. París: Galilée, 1977.
- GIL, Jo; WATERS, Melanie. «Poetry and Autobiography». *Life Writing*, 6 (1), (2009), p. 1-9.
- GUSDORF, Georges. «Condiciones y límites de la autobiografía». A: *Anthropos Suplementos*. Madrid: Anthropos, 1991, p. 9-18. (Monografías Temáticas; 29)
- HAMBURGER, Kate. «El genero lírico». A: *La lógica de la literatura*. Madrid: Visor, 1995, p. 157-195. (Literatura y Debate Crítico; 18)
- LEJEUNE, Philippe. «El pacto autobiográfico». A: *Anthropos Suplementos*. Madrid: Anthropos, 1991, p. 47-61. (Monografías Temáticas; 29)
- MAN, Paul de. «La autobiografía como des-figuración». A: *La retórica del romanticismo*. Madrid: Akal, 2007.
- PLADEVALL I ARUMÍ, Antoni. «Vint anys de poesia a Osona (1970-1989)». *Ausa* [Vic], XIV, 125 (1990), p. 147-162.
- PUNTÍ, Jordi. «La Plana dels mil poetes». *El País. Extra de Sant Jordi* (17 d'abril de 2000), p. 4-5.
- QUINTANA, Armand. «Pilar Cabot». A: *Tertúlies amb poetes*. Vic: Biblioteca Joan Triadú, 2005, p. 37-52. (La Biblioteca; 5)